

Kätlin Kaldmaa Lugu Einhver Ekkineinsdottiri häälest

Küla kõige kaugemas servas, päris mäekülje alla surutud väikeses mätas-katusega majakeses elas naine, kellest keegi enam ei mäletanud, millal ta sinna oli tulnud ja kui kaua seal õieti elanud, ja ehkki sealkandi väikeses külakeses olid kõik üksteisega suguluses, ei tulnud kellelegi pähe teda oma hõimlaseks pidada, nii eraldatud ja tagasihoidlikku elu elas see alati hallidesse undrukutesse ja sallidesse mässitud naine. Oma lehm ja lambuke tal olid, ja kui kellegi lapsel tõi üle minna ei tahtnud või uhkemat pitsilist pesu pesta tarvis, käidi ikka tema juurest läbi.

Ühel kevadel pärast suurt sõda, mis küll otseselt saarele ei jõudnud, aga mõnele emale, kelle pojad olid ülemeremaadele õppima läinud, ikka murekortsud otsaesisele kasvatas, tõi mäemaja naine esimeste päikesekiirtega üht-äkki õue väikese puntra, mille sees vaikselt ja viisakalt vigises plikanääpsuke, kelle nimi, nagu külarahvas peagi teada sai, oli Einhver Ekkineinsdottir. Pastoriproua ja külavanema atsakas kaasa pidasid nii seda enneolematut patutegu — ei olnud keegi kunagi midagi kuulnud ei mäemaja naise teisestpoollest ega olnud keegi kunagi näinud ühtegi meest majja sisenemas ega sealt väljumas — kui ka lapsukese nime täiesti katastroofilisteks sündmusteks, aga ajapikku harjutakse hullemategi asjadega kui üks isatu laps. Ning kui esialgu kahtlustati selle kevade esimeste päikesekiirtega ühel ajal sündinud tüdrukukese isaduses nii trolle, haldjaid, kivialuseid kui ka vana Lutsiferi ennast, siis üsna varsti oli näha, et loomu poolst ei olnud temas kübetki kiuslikkust ega pahelisust, nii et kirikuproua ja külavanema naine julgesid jälle oma peenema pesu mäenaise juurde viia.

Einhver Ekkineinsdottiri esimesed aastad läksid ladusalt. Et emal ei olnud mahti ega võimalust — pidi ta nüüd ju kahe suu toitmiseks tööd tegema — last iga minut ja tund silma all hoida ja et sealsamas lähedal olid ka mägioja ja kaljujärsak, sai laps seitsaadik, kui ta roomama oli hakanud, välja kõide pandud, õige samamoodi nagu haige lambatall. Ikka kõis ümber kõhu ja vai maasse, et laps ühe koha peal ja silmale näha oleks. Nii olidki Einhver Ekkineinsdottiri esimesed sõnad tavapärase „ema” asemel „kus kõis, kus vai, kus kõis, kus vai”.

Ühte asja peab selle väikese tumedapäise tüdrukukese kohta ütleva — tal olid erakordselt osavad sõrmed. Nii kiiresti õppisid tema nobedad näpud kõie sõlme lahti tegema, et ema pidi selle teisest eluaastast peale selja taha sõlmima ja veel rakmed ka meisterdama, et laps plehku ei paneks. Kolmandal eluaastal sai ta lahti kõik mustlaslukupid, mida ema vähegi küla pealt ja kaugemalt kokku laenata jaksas, nelja-aastaselt parandas ära kõik ümberkaudsed tabalukupid, kui suured või väikesed need ka parasjagu polnud, ja ei lugenud seegi, oli see kasutusel või mitte, iga peremees ja perenaine sai tagasi luku, mis töötas nagu kellavärk. Huvitaval kombel ei huvitanud keldad ise Einvereri sugugi. Need heitis ta õige kiiresti kõrvale.

Einhveri viiendaks sünnipäevaks hankis ema talle lamba luukere. Paraja sügisese talle mõõtu, kõik kakssada seitse juppi. Selle kallal jagus lapsel nokitsemist tervelt kaheks nädalaks ja siis oli lamba luukere kondiliimi abil kokku pandud. Külarahvas ei saanud muud kui pead vangutada ja põnevusest kihevilt kõhuga seda ilmaimet vaatamas käia. Uhke ema lasi seepeale majakese ette värava ehitada, kust tuul vihinal läbi tuiskas, ja riputas skeleti värava külge. Pesunaise maja hakati sellest peale Beinabrekkaks kutsuma.

Lamba luukere kokkupanemise päevast peale ei pidanud Einhver Ekkineinsdottir enam köit ja rakmeid kandma. Selge oli: see laps on piisavalt suureks saanud, et looduse ohtudest omaenda mõistuse abil kõrvale hoida. Kaks nädalat pärast oma viiendat sünnipäeva sai Einhver Ekkineinsdottir täieõiguslik külaelanik, kelle arvamusega arvestati. Pärast lambaluukereimet ei tulnud kellelgi enam pähe mõtet tüdruk lambakarja saata ning ükski külamees lähedal ega kaugel ei hakanud enam katkiläinud masinavärkide pärast kukalt kratsima ja kruvikeerajat otsima. Niipea kui kellelgi midagi juhtus, tuldi Beinabrekka tüdruku juurde.

Alguses toodi väikesele osavnäpule kõik ümberkaudsed jalgrattad, nii et kõik lapsed, olgu nad Einhverist väiksemad või suuremad, said lõputuna tunduvad suvepäevad läbi ringi kimada ja kukkuda, enam ei pidanud muretsema kaheksaks sõidetud rehvide ja musta liiva täis keti pärast. Ei läinud kaua, kui järg oli mootorite käes, ja seitsmeaastasele Einhver Ekkineinsdottirile anti külanõukojate otsusega isiklik garaaž. Märganuks keegi küsida, võinuks Einhver Ekkineinsdottir jutustada, kuidas iga mootor oli otsekuu osa temast endast, kuidas traktorimootori põksumine harmoneerus tema enda südamelööki, kuidas kütuse pealevool oli otsekuu kahandatud mudel tema enda vereringest, kuidas generaatoririhma vaikne sahin meenutas talle vere kohinat, kui ta rohu sisse pikali heitis ja käed kõvasti kõrvadele surus. Masinad ja mootorid olid Einhver Ekkineinsdottirile osa temast endast ja Einhver Ekkineinsdottir oli osa saare masinapargist.

Mõne aasta pärast ei olnud saarel autot ega traktorit, mida see tragi tüdruk ei oleks osadeks võtnud ja uuesti kokku pannud. Nii hea kuulsuse saavutasid tema õlised sõrmed, et saareelanikud ei julgenud enam ühegi masinaga enne sõitma hakata, kui tema ei olnud seda oma garaažis laiali lammutanud, rohu peale laotanud, mõtiskledes uurinud-puurinud ja jälle uuesti kokku pannud. Ei olnud inimese käe alt tulnud tehnikaimet, mida mägimajakese vaese naise tütar ei oleks oma eluringi osaks teinud.

Kui Einhver Ekkineinsdottir viiendat sai, toodi saarele esimene kümnetonnine veoauto, mis pidi hakkama vedama liiva ja kruusa — ja mida kõike sel saarel vedada oli. Sellest kümnetonnisest veoautost sai Einhver Ekkineinsdottiri küpsuseksam. Mitu nädalat nohises ja pahises tüdruk vaikselt auto kallal, kuni see viimaks rohule laotatuna karjamaal lebas. Nii suure ala võttis see imelammas enda alla ja nii kaua läks Einhveril sellega aega, et külaelanikud jõudsid maalapikese ümber tara ehitada, et lihast ja verest lambad mootorilamba ümbersündi ei segaks. Kolm kuud läks, enne kui kümnetonnise veoauto luukerest jälle kümnetonnine veoauto sai. Tüd-

ruk ei rääkinud selle aja jooksul ühtegi sõna, toit ja söök ilmusid lauale ja puhtad riided voodiservale otsekui võluväl ainsagi sõnata, nõela pistmata ja inimese astumata.

Suviseks pööripäevaks oli töö tehtud. Omanik ronis kõrgele kabiini ja keeras võtit. Auto löi vaikselt nurruma ja mootor tuksus vaikselt nagu maa-keras süda keset leekides lõõmavat vulkaani, sest just niisuguse lärmi löid lahti kohaletulnud külaelanikud, kui nad seda imet oma silmaga nägid. Auto võttis vaikselt tuurid sisse ja tegi saarele ringi peale. Esimene inimene, kes juhi kõrvale istuma sai, oli Einhver Ekkineinsdottiri ema, ja saare esimene kümnetonnine veoauto sai nimeks Einhversson.

Pidu oli pikk ja põhjalik, nagu muinasjuttudele kohane, lauake kattis end ja märjukest voolas ojadena, ja nõnda kümme päeva järjest. Einhver Ekkineinsdottir oli valmis saanud. Peo lõpus võttis ema tüdrukul käest kinni ja viis ta garaazist koju. Seal andis ta tütrele pakitud kohvri ja kogu tema senise teenistuse, mis võttis enda alla suurema osa kohvri sisust.

„Siin, lapsuke,” ütles ema. „See on kõik, mis sa oled tänase päevani teeninud. Suureks oled sa saanud, valmis oma elu peale minema, ilmas ringi vaatama. Vaata järele, kuidas asjad suures ilmas käivad. Kõiki asju siin ilmas lahti võtta ei saa, aga küll sa saad seda nüüd juba ise teada.”

Einhver Ekkineinsdottir jäi tummalt seisma, kuni ema ta majast välja lükkas, kohver käes. Seal olid külaelanikud, kes hüvastijätulaulu lahti löid. Pisarad silmis, ei tulnud tüdrukul ühtegi sõna üle huulte — nii pikalt ja põhjalikult oli ta kümne aasta jooksul erinevate masinavärkide siseelusse süvenenud, et iseenda kui inimese siseelule oli ta võõraks jäänud ega osanud ennast sõnadesse panna. Oleks tal sel hetkel kümnetonnise veoauto jagu juppe käepärast olnud, oleks ta neist kõhklemata kümnetonnise brontosauruse kokku pannud.

Õlist või päikesest, kes teab, pruunide põskedega tumedapäine tüdruk tõsteti ovatsioonide saatel endanimelise veoauto kabiini ja uhke autoomanik sõidutas ta pealinna, kus tüdruk saare kõige tähtsama kooli ees autost välja juhutati ja direktori juurde viidi. Keegi ei pannud ses pidulikus melus tähele, et sätenavad piisad neil pruunidel põskedel ei olnud mitte rõõmupisarad.

Saare kõige tähtsamal koolil ei olnud Einhver Ekkineinsdottirile peaaegu midagi pakkuda ja peagi sõitis tüdruk üle mere võõrastesse koolidesse. Seal selgus, et lisaks masinavärkide tundmisele on tal veel üks anne — laulmine. Ja et teiste kirjutatud muusikat esitades ei pidanud oma sõnu sugugi kasutama, sobis see Einhver Ekkineinsdottirile suurepäraselt. Väikese tuulise saare masinapargi elushoidjast sai suure tuksuva maailma murede ja rõõmude edasiandja. Samasuguse tõsiduse ja töökusega võttis tüdruk seda uut väljakutset, et ei olnud lava ega linna ega riiki, kus tema hääle võlu kuulajaid ei oleks vaimustanud. Aastad läksid, kuulsus kasvas, aga üks koht, kuhu naiseks sirgunud mustlaslukkude-avaja enam ei läinud, oli tema enda kodusaar.

Kui kolmkümmend aastat mööda oli läinud, heitis Einhver Ekkineinsdottiri ema hinge ja viis tütre isa saladuse hauda kaasa. Järgmisel päeval

ei töötanud tervel saarel mitte ükski masin ega mitte ükski tehas. Tähtsad mehed tulid viivitamata kokku ja otsus oli üksmeelne — olgu mis on, maksku mis maksab, väike traktoritüdruk tuleb tagasi tuua. Telegrammid maailma kõige kuulsamatesse kontserdimajadesse pandi teele, aga kui mehed postkontorist tagasi jõudsid, seisis kolmkümmend aastat puutumata oodanud garaaži lävel üks naine, helesinine vihmamantel seljas ja tumepruunid juuksed kõrgele kinnitatud. Einhver Ekkineinsdottir oli tagasi. Vaikides surusid külavanemad naise kätt, vaikides juhatati ta madalasse mägimajakesse ema kirstu veerde, oli neil ju veel meeles, et tüdrukupõlves ei olnud ta suurem asi rääkija, ja tagasitulnud tütreaga ei osanud keegi õigupoolest millestki kõneleda — millest sa räägid, kui kogu maailm on sõnastamata?

Naine võttis asjaajamise üle, korraldas matused ja peielaua. Uudishimulikke saareelanikke täis kirikus esitas ta oma viimase laulu. See oli ainus naise enda kirjutatud laul, ja see oli ainus kord, kus ta seda laulis. See laul jutustas tüdrukust, kes oli maailmas oma koha leidnud ja kes sellest hoolimata oma maailmast välja kistakse, tüdrukust, kes uut kohta otsides terve maailma läbi rändab, aga mitte kunagi midagi võrdväärset asemele ei leia, tüdrukust, kes ühel päeval tunneb, kuidas tükike tema südamest sureb, ja tuleb tagasi kodupaika. Kiriku- ja õuetäis rahvast vakatas ja mitte kellelegi ei tulnud pähe seda laulu lindistada ja see *Youtube*'i üles panna, nõnda et sellest laulust ja laulmisest sai muinasjutt veel enne, kui see läbi sai.

Pärast matuseid asus Einhver Ekkineinsdottir Beinabrekkasse elama. Kolme päeva pärast tegi ta garaaži ukсед lahti ja võttis vana töö üles sealt, kus see pooleli oli jäänud. Ainult et nüüd ei olnud need enam lihtsalt kümnetonnised veoautod, mida tal tuli lahti võtta ja kokku panna, vaid kaheistkümnep-, neljateistkümnep-, kaheksateistkümnep- ja koguni kahekümnetonnised veoautod, traktoritest ja nende kõikvõimalikest järelhaagistest rääkimata. Viimaks hakati mere äärest kalatraalereidki talveajal märke ülevaatusse vedama.

Einhver Ekkineinsdottir ei laulnud enam kunagi. Igatsus, mida ta oma kodusaare ja südame taktis tukslevate mootorite järele tundis, oli väljendust leidnud tema hääles, ja nüüd, kus ta oli jõudnud tagasi oma pärisokkoju pärisande juurde, ei olnud tal enam igatsust. Ega ka häält.

Siglufjördur—Tallinn